

Veszélyben az amerikai erdők?

Az Egyesült Államok és Kanada minden jel szerint veszélyesen túlbecsülte erdeinek ökológiailag még elviselhető kitermelési rátáját. Erre a következtetésre jutottak az ausztriai Laxenburgban működő Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelmzési Intézet szakemberei. Az USA azt közölte, hogy a 2040-es évekig a fakitermelés 40 százalékos növelése van lehetőség. Egy ilyen nagymértékű növekedés azonban csak igen jelentős környezetkárosodás, Georgia és Mississippi állam erdőségeinek fokozott letarolása árán teljesülhetne. Kanada is 40 százalékkal túlbecsüli saját fahozamájának növekedését. A fakitermelés csaknem kétszeresen múlna felül az újraerdősítéssel pótolható mennyiséget.

(M. L. G. Népszabadság)

Először kapták lencsevégre a ritka vietnami orrszarvút

Alighanem Ázsia legritkább emlőse az a veszélyeztetett orrszarvú-alfaj, amelyet Vietnámban, a Cat Tien Nemzeti Parkban a közelmúltban többször is lefényképeztek. Ezt az alfajt eddig még soha senkinek nem sikerült fényképen megörökítenie. A nemzetközi természetvédelmi szervezet jelentése szerint a jávai orrszarvú alfajaként leírt *Rhinoceros sondaicus annamiticus*-nak mindössze 5–8 egyede maradt életben, valamennyi a Cat Tien Nemzeti Parkban.

A jávai orrszarvúk eredetileg Kelet-Indiából terjeszkedtek Vietnámba, és az Indonéziához tartozó Szumátra és Jáva szigetére. A jávai orrszarvú-fajon belül két alfajt különböztetnek meg: a *Rhinoceros sondaicus sondaicus*nak

50–60 egyede él Jáván, az Ujong Kulon Nemzeti Parkban.

Az orrszarvúk rendkívül meredek hegyoldalakon élnek. A sűrű bambusz- és rattanbozót miatt nagyon nehéz megpillantani az állatokat. Ám időnként a helybeliek szeme elé kerülnek, különösen, mikor előbújnak az erdőből, hogy a faluhoz közeli szőzön a táplálkozásukban nélkülözhetetlen sötét magukhoz vegyék. A Cat Tien orrszarvúinak lábnyoma sokkal kisebb, mint az Ujong Kulonban élő társaiké. A tudósok szerint a két alfaj annyira különbözik egymástól, hogy nem tudnak kereszteződni.

(WWF közlemény)

Újra fontosak a mezővédő erdősávok Ausztriában

„A mezővédő erdősávok” jelentőségére döbbennek rá – Ausztriában. Visszavágyják a birtokhatárokon, utak mentén, mezsgyéken változatosan nőtt fákat, cserjéket, amelyek oly hasznosan szolgálták a mezőgazdasági földeket. Az elmúlt évtizedek mélyreható változást hoztak, a tagosítások és a gépek igényeihez való alkalmazkodás érdekében kiirtották ezeket. Megszűnt számos élőhely és leszűkült vele eddigi változatossága a művi tájban oly számos növényi és állati lénynek.

Most rájönnek, hogy csökken a hasznosítható csapadék, nő az erózió, szabadon száguld a szél. Az úgynevezett „száguldó talaj” veszélye elleni védekezés ausztriai kísérletei bizonyították többek között, hogy a talajnedvességnek csupán 4%-os növelése hektáronként mintegy 60 000 liter többletvíz-hatásnak felel meg. Ez a 6 mm-es esőt jelentő mennyiség csupán töredéke a termesztett növények vízigényének, de hozzásegíthet száraz időszakok átvészeléséhez.

(ÖFZ, 1997. 7. Refl.: Jérôme R.)

Az erdei szalonka és vadászata

Néhány esztendeje még dúlt a harc a vadászok és a "zöldek" között arról, vajon a vadászat milyen mértékben csökkent az erdei szalonka állományát. Egy bizonyos: e madárfaj továbbra is az egyik legrejtélyesebb lakója erdeinknek.

Az erdei szalonka életéről még ma is viszonylag keveset tudunk, annak ellenére, hogy nálunk már 1904-ben jelent meg szalonka-monográfia, mégpedig a Természet című lap egyik szerkesztőjeként is ismert Lakatos Károly avatott tollából.

E kötet most, közel egy évszázad elteltével ismét napvilágot látott, mégpedig faksimile kiadásban, gyönyörű külsővel, hasznos tartalommal. A kötetből látszik, hogy szerzője nemcsak az akkori szakirodalmat tanulmányozta át a kellő alaposággal, hanem igen sok te-

repi munkát is végzett. Sok olyan hasznos leírást találunk a könyvben, amely e munkát méltán emeli az alaplírásek sorába. Az pedig természetes, hogy belekerült néhány, akkori szakirodalomból átvett tévedés is: például a fiókáit csőrrel-lábbal szállító szalonka esete. Ez azonban mit sem von le a könyv értékéből.

A kötetet egyaránt ajánlhatjuk amatőr természetvizsgálóknak, madarászoknak és azoknak, akik szeretik az ízes magyarsággal megírt, szép könyvet.

[Lakatos Károly: Az erdei szalonka és vadászata, Budapest–Szeged, 1904 (1999). A kötet könyvesbolti forgalomba nem került, megrendelhető 2500,- Ft-os áron a következő telefonszámon: Nagy Kálmán (1) 295-0764.]

Természet, 1999/4.

Egy tavaszi napon dőlt ki a Seahenge középső rönkje

Kr. e. 2050-ben, egy szép tavaszi napon dőlt ki az a hatalmas tölgyfa, amelyet a mai Norfolk közelében élő kelta nép kötelekkel a tengerpartra vonszolt, és felfelé fordítva elhelyezett a földön. A rákövetkező évben kisebb fákat kerestek, s azokból – hitüknek megfelelően – a nagy tölgyfa köré szabályos kört raktak. Mindezt a szakértők nem egy ókori forrásból, hanem a fadarabok évgyűrűiből olvasták ki.

A kutatók két módszerrel vizsgálták a középen elhelyezett tölgyfarönk és a körülötte lévő 55 kisebb farönk korát: dendrokronológikusan és szénizotópos vizsgálattal.

A fa évgyűrűit összehasonlították a rendelkezésre álló évgyűrűmintákkal, és abból számoltak ki három lehetséges időpontot. A tölgyfa Kr. e. 2454-ben, Kr. e. 2050-ben és Kr. e. 2019-ben pusztulhatott el.

A szénizotópos vizsgálatok valamelyest szűkítették a „kört”: eszerint a fa Kr. e. 2200 és Kr. e. 2000 között dőlt ki. A kutatók azonban pontos dátumot szerettek volna kapni, ezért a statisztikusokhoz fordultak, akik a rendelkezésre álló információállományból valószínűségi számítási módszerekkel megállapították, hogy a fa Kr. e. 2050 áprilisa és júniusa között pusztult el.

Ugyanezzel a módszerrel állapították meg a kört alkotó kisebb rönkök korát is.

A Seahenge-t egy éve fedezték fel, amikor a tengervíz és a tőzeg, amely az idők folyamán ellepte, lehúzódott róla. Tudományos vizsgálata azóta folyik, de pontos rendeltetését még mindig nem sikerült megállapítani.

(Nature Science Update)

(Élet és Tudomány)

Alapítvány a zalai gímszarvasért

Az Országos Magyar Vadászkamara Zala Megyei Szervezete, a Zalaerdő Rt. és a Befag Rt., valamint a Zala Megyei Vadásztársaságok, Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége, továbbá négy vadásztársaság és egy kft. mint alapítók, attól a céltől vezérelve, hogy megóvják a kiváló minőségű zalai gímszarvas legjobb élőhelyeit és az állomány minőségét, határozatlan időre létrehozták a Zalai Gímszarvasért Alapítványt.

Amint megfogalmazták, a gímszarvas természetes mozgásterületének nagy kiterjedésére tekintettel nem lehet a teljes élőhelyre kiterjeszteni a védelmet, fontos azonban a létfontosságú élőhelyek – bögő-, ellő-, téli beállóhely – óvása. Az erdei élőhelyvédelemre kijelölt területen a természetszerű erdőgazdálkodás olyan módszereit próbálja az alapítvány működése során javasolni, amely növeli a természetes táplálék-bázist, ugyanakkor nem szegényíti el az eredeti flórát.

Az alapítvány vagyona egyelőre szerény, mindössze 650 ezer forint készpénz. De új tagokat, külföldieket is várnak soraikba. Mindenesetre szabályoz-

ták az alapítvány vagyonának felhasználását, amely szintén a gímszarvasot szolgálja.

Az alapítvány kezelő szervezete a kuratórium, dr. Nádor László vadászkamara elnök, az alapítvány nyitottságát kihasználva ajánlotta az új tagok, támogatók szervezését, megemlítette, hogy kisebb munkák elvégzésére máris mozgósíthatók a vadászok. Többen is fontosnak tartják a vad és az élőhely védelmét az orvvadászoktól, a gyakran kíméletlen fizikai kutatásoktól. Szóba került, hogy különböző pénzek – vadgazdálkodás, természetvédelem, vízgazdálkodás – egyesítésével jelentős fejlesztések történhetnek, s azzal a természeti környezet egésze, beleértve a gímszarvas is, csak nyerhet. Elhangzott, hogy érdemes a Zalaerdő Rt. példáját követni, legyenek bemutatók, tájékoztatók a vadgazdálkodás és az élőhelyfejlesztés módszereiről. Hopp Tamás kuratóriumi elnök és Varga Ernő titkár reményét fejezte ki, hogy sikerül elindítani a munkát, mégpedig a gímszarvas javára és megőrzésére.

„Zala Erdő”

Kérjük tagtársainkat az elmaradt tagdíj befizetésére